

Stort potentiale for at forbedre arronderingen

Frivillige, forhandlingsbaserede jordfordelingsaftaler kan være en vej til balance mellem produktions- og naturhensyn i den tredje landbrugsreform.

AF ESSEN MUNK SØRENSEN, PROFESSOR, INSTITUT FOR PLANLÆGNING, AALBORG UNIVERSITET

Den første landbrugsreform var udskiftningen og udflytningen samt matrikulering af alheden og overdrevene. Man samlede jorden til egen drift omkring bygningerne.

Den anden var udstykningsperioden fra 1899 til 1960'erne, hvor antallet af landbrugsjorder steg til sit maksimum og landbrugsarealet fortsat blev større gennem opdyrkning og afvanding.

Den tredje landbrugsreform indledtes i slutningen af 1980'erne, hvor kravet om egen drift på mindre ejendomme forsvandt, mulighederne for at nedlægge ejendomme blev større, og sammenlægningsgrænser og afstandskrav for jordomlægninger gjort mere lempelige for til sidst helt at forsvinde i 2010.

Ekstensiv anvendelse

Processen i den tredje landbrugsreform indebærer, at jord skilles fra - gennem matrikulære arealoverførsler eller bortforpagtning til stadig større samdrift i bedriftsenheder, som vokser i størrelse og »arronderingsmæssig kompleksitet« - hvilket vil sige stadig flere og stadig mere spredt beliggende jordstykker.

Den tredje landbrugsreform er tillige kendetegnet ved, at der gennem planlægning udpeges områder, som føres

De seneste årtiers jordkøb har skabt store større produktionsterritorier, hvor jorderne er flettet ind i hinanden. Det skaber typisk en meget kompleks arronderingsstruktur med større energiforbrug til følge og med ekstraordinær megen kørsel med landbrugsmaskiner som konsekvens. Her dog et eksempel på en bedrift, hvor bygninger og jord ligger godt for hinanden.

tilbage fra intensiv landbrugsdrift til mere ekstensiv anvendelse - ådale, genskabelse af søer og buede vandløb.

Den tiltagende arronderingsmæssige kompleksitet kan ses i alle sogne, hvor der har været en strukturmæssig udvikling. De seneste årtiers jordkøb har skabt store større produktionsterritorier, hvor jorderne er flettet ind i hinanden. Det skaber typisk en meget kompleks arronderingsstruktur med større energiforbrug til følge og med ekstraordinær megen kørsel på offentlig vej med landbrugsmaskiner som konsekvens.

Mulighed for forbedringer

I disse produktionsområder kan »nedstykkede restejendomme« med »for store bygningskomplekser« ofte ligge midt inde i produktionsarealer.

Der er et betydeligt potentiale for at forberede arronderingsstrukturen i sådanne områder. Ved at gennemføre jordfordelingsaftaler med heltidslandbrugere som primære deltagere kan bedrifts- og

ejendomsarronderingen forbedres væsentligt.

Jorder kan byttes gennem forhandlingsprocesser, hvor jorder, som ligger langt væk, kan trækkes hjem mod hovedejendommen og komme til at ligge bedre for samlet drift.

Sådanne bedriftsforbedringer kan gennemføres som bytte, og bortset fra sagsomkostninger kan der således ske en betydelig bedriftsforbedring uden tilførsel af ny kapital.

Bør opprioriteres

Forbedringer af arronderingen - reduktion af lodantal og transportafstand - med samme jordtilliggende skaber betydelige forbedringer for den daglige drift og øger dækningsbidraget på de berørte produktioner.

Der er derfor al mulig grund til, at der i de kommende år sker en opprioritering af det klassiske jordfordelingsarbejde.

Ved at igangsætte en systematisk indsats for at forbedre arronderingen skabes betingelser for samtidigt at kunne skabe mere natur, hvor der er behov for og vilje til dette.

Hensigtsmæssigt

Grøn Vækst-indsatsen i de kommende år skal ekstensivere den landbrugs-mæssige arealanvendelse i ådale og forandre forhold omkring vandløb.

Den mest hensigtsmæssige måde at gøre dette på er ved jordfordeling. Ved at anvende forhandlingsbaserede og frivillige aftaler om jordomlægninger kan ejerforholdene justeres, så dem, der gerne vil eje naturarealer, kan komme til det. Tilsvarende kan jorder, hvor vandstanden hæves og ændres til græsning, lægges

til ejere, som ønsker sådanne arealer.

Frem for alt kan heltidslandmænd få anderledes og ofte bedre beliggende jorder til erstatning for den produk-

tionsjord, de skal afstå til et givet projektformål.

Kommunalt ansvar

Udfordringen ser ikke ud til at ligge hos landmænd og lods-

ejere i landskabet, men ofte hos de offentlige myndigheder, som med baggrund i deres organisering ofte arbejder meget sektororienteret og for lidt i helhedsløsninger, som tager udgangspunkt i at landskabet består af faste ejendomme og udgør produktionsgrundlag for et erhverv.

Kommunerne arbejder forståeligt nok stadigvæk med at finde deres administrative praksis i forvaltningen af det åbne land efter kommunalreformen.

Jordfordeling er i dansk landskabsforvaltning kendt som et værktøj, der i samme proces kan samle udviklingsmuligheder for det lokale landbrug og smidigt indpasse natur, skov og grundvandsbeskyttelse. Det sker på en måde, så »enhver får sit«, og der med lokale frivillige forhandlinger skabes bæredygtige forbedringer - økonomisk og økologisk.

De første to landbrugsreformer blev udført med ejendomsudformning og jordfordeling som metode. Her midt i den tredje er der igen brug for mere fokuseret indsats med jordfordeling til arronderingsforbedring og samtidig indpasning af miljø og naturinteresser.

VISBY vinterraps

Når landmænd vælger rigtigt

- Henrik Kreutzfeldt 4900 kg/ha*
Dybvad, Horsens
- Peter Friderichsen 4750 kg/ha*
Gammelgård, Søllested
- Kristen Sørensen 4210 kg/ha*
Gudum, Lemvig

Udbytte af vinterraps, landsgennemsnit 2010,
Danmarks Statistik: 3490 kg/ha

* Standardkvalitet
- høst 2010

DLF-TRIFOLIUM
Tlf. 70 12 16 00 · www.dlf.dk · dlf@dlf.dk